

USVOJITE HRVATSKI MUZEJ

Izveštaj Vijeća Europe naglašava
opasnost za umjetnine u skloništima

STRASBOURG. Kako rat u Bosni sve više puni novinske izvještaje, posljedice, i izravne i neizravne, rata u Hrvatskoj sve se više zaboravljaju. Izveštaj o ratnim štetama koje su prouzročile muzejima, galerijama i zbirkama u Hrvatskoj, koji je 12. travnja objavila Parlamentarna skupština Vijeća Europe, potvrđuje koliko je nužna hitna intervencija međunarodne zajednice u obliku opreme i materijala za konzervaciju. Probleme je identificirala britanska konzervatorica Barbara Roberts, koja je na zahtjev Međunarodnoga muzejskog savjeta (ICOM), i kao dio ugovora s Konzervatorskim institutom Paul Getty, u listopadu 1993. godine provela tri tjedna putujući kroza sve neokupirane predjele Hrvatske (na okupiranoj teritoriji je ostalo 17 muzeja i galerija, o kojima Muzejski dokumentacioni centar iz Zagreba ima vrlo malo ili uopće nikakvih informacija).

Dok je do kraja 1993. godine 47 hrvatskih muzeja (što je više 20% ukupnog broja) pretrpjelo ratne štete u različitom rasponu, evakuacija velikog dijela zbirke spasila je muzejski fond opasnosti od topničke vatre i rekviriranja od okupacijskih snaga. Izuzetak su vukovarski muzeji. Najveća prijetnja kulturnim dobrima koja su ostala u Hrvatskoj su neadekvatni uvjeti u kojima su pohranjena. Neke su institucije nagurale svoje zbirke u vlastite depoe, dok nacionalni Zavod za zaštitu spomenika kulture procjenjuje da se oko 6.000 sanduka evakuiranih predmeta nalazi u 30 skloništa i u još 14 velikih depoa. Od ovih potonjih, u samo dva ili tri zadovoljava kontrola klimatskih uvjeta, insekata i glodavaca. Zemlja raspolaze s premalo konzervatora da bi se mogle obaviti hitne intervencije, a nema sredstava za materijale i opremu za konzervaciju, spremnice, arhivske kutije ili vozila za transport umjetnina.

Gđa Roberts zaključuje da bi hitna obrada bila nužna za otprilike 30% pokretnih kulturnih dobara u Hrvatskoj. Teškoće koje prate dokumentiranje pohranjenih zbirki također upozoravaju da bi moglo doći i do krađe predmeta, pa međunarodna zajednica treba obavijestiti o tom riziku.

Među predmetima koje je gđa Roberts vidjela i izdvojila kao slučajeve kojima je pomoć osobito potrebna jesu centralni panel raspeća Paola Veneziana u Dominikanskom samostanu u Dubrovniku, kabinet Luce Giordana s inkrustacijama od kornjačevine i sedefa u Dubrovačkom muzeju te rukopisi i inkunabule u muzejskoj zbirci samostana Male braće, također u Dubrovniku, koji se čuvaju u veoma vlažnim uvjetima. Čitav Muzej Slavonije u Osijeku, jedan od vrhunskih hrvatskih muzeja, čije zbirke sadržavaju 130.000 arheoloških, etnografskih, bibliografskih, numizmatičkih i umjetničko-obrtničkih predmeta u tri zgrade (jedna od njih je sagrađena 1772. godine), teško je oštećen tijekom dugotrajnih napada na grad i hitno mu je potrebna međunarodna pomoć.

U izvještaju se preporučuje da međunarodna muzejska zajednica uputi pomoć u obliku materijala za konzervaciju, pohranu i fotografskog materijala preko Muzejskoga dokumentacijskog centra, a također i da muzejske ustanove "usvoje" neku od srodnih institucija - na primjer, Nacionalni pomorski muzej iz Londona mogao bi pružiti pomoć Muzeju dubrovačkog pomorstva.

Za sada jedinu pomoć iz inozemstva u konzervaciji predmeta pruža Fundacija Arch iz Lugana, koja je organizirala centar za restauraciju slika u Dubrovniku i stručno usavršavanje na polju dokumentacije za konzervatore i restauratore.

Tko god posumnja da mu je ponudena na prodaju umjetnina ukradena s hrvatskog teritorija treba se obratiti Ministarstvu kulture - Zavod za zaštitu spomenika kulture Hrvatske, Zagreb, Ilica 44, Hrvatska, tel.: 385/41/426-515; faks: 385/41/430-851. Ponude za pomoć u konzervaciji treba poslati Muzejskom dokumentacionom centru, Zagreb, Mesnička 5, Hrvatska, tel.: 385 / 41 426-534; faks: 385 / 41 / 430-851.

Preuzeto iz: The Art Newspaper, No. 39, June 1994, p. 21.

*Prijevod s engleskog:
Zdenka Ungar*